

Subota 25. mart 2023. u 19:30 časova
Jevrejska opština Beograd, Kralja Petra 71

Ronald Corp

Lonina pisma

Organizator: Jevrejska opština Beograd

Ronald Corp: Lonina pisma

Jelena Končar, mecosopran

TAJJ gudački kvartet

Aleksandra Krčmar Čulibrk, violina

Jovanka Mazalica, violina

Jelena Filipović, viola

Timea Kalmar, violončelo

Dina Šuklar Wiesike, klavir

Predrag Momčilović, glumac

LONINA PISMA

UVOD

Loni i Ludwig Rabl

Tog 12. oktobra 1944. godine, Rajh se raspadao usled napada koje je trpeo sa istoka, zapada i iz vazduha, a ona je poslata u koncentracioni logor Aušvic-Birkenau u Poljskoj i ugušena u gasnoj komori dva dana kasnije. Isuviše poznata tragična priča koju su delili mnogi evropski Jevreji pod nemačkom okupacijom – priča koja bi ostala neispričana da nije bilo "slatkog malog dečaka" Pitera, koji nakon smrti svoje majke pronalazi 22 stara pisma poslata iz Holandije.

LONINA PRIČA

Leoni (Loni) Frenkl rođena je 1878. godine u Berlinu. Sa 26 godina udala se za dr Ludviga Rabla iz Karlsbada (današnje Karlove Vari u Češkoj), a život su delili na relaciji između ova dva grada. U Berlinu je rođena njihova prva ćerka Rut 1906. godine; druga ćerka, Anamarija, rođena je u Karlsbadau 1908. godine. Ludvig Rabl umire u Berlinu 1925. godine, a trinaest godina kasnije Loni se pod pretnjom nacističkih progona seli u Amsterdam. Ubrzo potom u Amsterdamu otvara kafe "Pariz", koji postaje omiljeno mesto okupljanja nemačkih Jevreja. Ćerka Anamarija takođe uspeva da napusti Nemačku, iseljava se u Englesku i zajedno sa mužem Hansom Lobenbergom nastanjuje u Londonu. U maju 1939. godine, Loni odlazi u posetu svojoj ćerki i zetu i sa oduševljenjem saznaje da iščekuje prvo unuče.

Loni sa ćerkama, Rut i beba Anamarija

01.09.1939. godine Hitler napada Poljsku; 03.09.1939. godine Britanija i Francuska objavljuju rat Nemačkoj i putovanje za Englesku postaje nemoguće. Devet dana nakon objave rata, rođen je Lonin unuk Piter. Narednog dana, 13.09.1939. godine,

“Nisu me posebno interesovala, ali sam veoma strasno voleo poštanske marke, pa sam odlučio da ih zadržim.”

Kada je konačno odlučio da pročita pisma – od kojih su dva bila napisana na engleskom, a ostala na nemačkom – priznaje da se nije odmah povezao sa osobom koja ih je napisala:

“Moja emotivna povezanost pojavila se kasnije, nakon što sam ponovo pročitao pisma 2014. godine kada sam već i sam imao unuke, i kada sam shvatio da je Loni u tim pismima bukvalno izlivala ljubav koju je osećala prema meni.”

Piter je iste godine posetio lokaciju na kojoj se nekada nalazio kafe “Pariz”, preveo je sva pisma na engleski jezik i kao veliki ljubitelj muzike predložio svom višedecenijskom prijatelju, kompozitoru i dirigentu Ronaldu Korpu, da na osnovu teksta pisama osmisli muzičko delo. Tako je 2017. godine nastao i svoju praizvedbu doživeo ciklus pesama “Lonina pisma” koji služi kao posebna vrsta memorijala ne samo Piterovoj baki Loni, koju nikada nije upoznao, već i milionima drugih koji dele njenu sudbinu.

STVARANJE MUZIČKOG DELA “LONINA PISMA” - reč kompozitora Ronalda Korpa

Kada me je Piter Lobenberg kontaktirao sa idejom da pisma njegove bake muzički uobličim, bio sam suočen sa dva izazova: prvo, trebalo je svesti literarnu građu na prihvatljivu dužinu uz očuvanje autentičnosti i karaktera teksta, a drugo, osmisлити muzički idiom koji odgovara opsežnoj cikličnoj kompoziciji. Želeo sam da muzika zvuči poput razgovora, ali da ne bude rečitativna. Osećao sam da muzika treba da bude melodična i nadam da sam pronašao odgovarajući arioso koji Loninim pismima udahnuje život. Kombinaciju gudačkog kvarteta i klavira odabrao sam jer daje punoću orkestarskog zvuka, a bez bojazni da nadglasa pevačku deonicu.

Dok sam pisao “Lonina pisma”, razgovarao sam sa meco-sopranom En Marej o koncepciji ciklusa pesama. En je sugerisala da bi Loni sigurno pevala uspavanku svom novorođenom unuku, pa sam odlučio da u drugom stavu obradim poznatu uspavanku. Uspavanka se ponavlja kao poslednji komad u ciklusu. Ovaj trenutak simbolizuje i poslednji dokument nađen među pismima – to nije Lonino pismo, već karta u kojoj je porodici saopšteno da je Loni stradala u Aušvicu.

ČLANOVI PORODICE I OSTALI POMENUTI U PISMIMA

Ludvig Rabl (vaš tata)	Lonin pokojni muž (1861-1925), deda Pitera Lobenberga
Aka i Hugo Marks	Lonina mlađja sestra i njen suprug; oboje su ubijeni u Bergen-Belzenu 1945. godine
Deta (Eni, Ana) Sandbank	Lonina tetka (1870); umrla u Terezijenštat, 1943. godine
Gustav Frenkl	Lonin brat; emigrirao u Keniju
Alisa Busek-Una	Gustavova tašta, majka njegove žene Irme
Anamarija i Hans Lobenberg	Lonina ćerka i njen suprug, Piterovi roditelji
Oto i Trudi Lobenberg	Hansov brat i njegova supruga; emigrirali u SAD 1940. godine
Resi Ganc	Hansova sestra; emigrirala u Englesku zajedno sa širom porodicom 1938. godine
Fani Lobenberg	Hansova majka, Piterova baka sa tatine strane; preminula 1941. godine u Engleskoj
Džordž Lobenberg (Oči)	Hansov sin iz prvog braka, rođjen 1922. godine, Piterov polubrat
Martin Rabl	nećak Loninog pokojnog muža Ludviga; u Engleskoj
Oto Lebenhart	nećak Loninog pokojnog muža Ludviga; u Engleskoj
Hajdi Viler	Lonina rođaka koja se kasnije udala za Otoa Lebenharta
Bahman	poslovni saradnik Hansa Lobenberga; Keln i Švajcarska
Neidentifikovani:	
Mlada Rusi	
Doktor Flajšman	
Jozef Blum	kontakt osoba u Amsterdamu
Lisje	Lonina prijateljica u Amsterdamu
Ludvig	Lonin prijatelj u Amsterdamu

PREVOD TEKSTA CIKLUSA PESAMA “LONINA PISMA”

03.09.1939. – Velika Britanija objavljuje rat Nemačkoj

12.09.1939. – rođen je Piter (Džon Piter Maks Lobenberg), sin Anamarije i Hansa

Br. 1 – 13.09.1939. godine, pismo Piteru

Dobrodošao, moj slatki, mali dečaće. Jedva čekam da te vidim čim bude moguće. Nadam se da si dobro i da je tvoja majčica veoma srećna sa tobom. Mislim na tebe danju i noću i jako sam srećna što si došao na svet. Kako ti je otac? A stariji brat? Sigurna sam da te svi oni obožavaju baš koliko i ja! A sada imam jednu želju: odgovori svojoj baki Loni što pre.

Br. 1a – Uspavanka

Schlaf Kindlein, schlaf Kindlein, d'Äuglein mach zu,

Schlaf Kindlein süß Kindlein, geh nun zur Ruh.

Schlaf Kindlein, schlaf Kindlein, d'Äuglein mach zu,

Schlaf Kindlein süß Kindlein, schlaf Kindlein süß Kindlein, geh nun zur Ruh.

Br. 2 – 28.09.1939. godine, pismo Piteru

Moj ljubljani dečaće, danas sam primila tvoje prvo slatko pismo, napisano kada si imao samo nedelju dana. Toliko sam se obradovala kada je stiglo, čuvaću ga i vratiću ti ga kada budeš umeo da čitaš. Koliko bih volela da te vidim i uzmem u naručje, da te posmatram dok te hrane ili kada spavaš, ili dok se kupaš. Ali, ko zna koliko će vremena proći pre nego što se lično upoznamo – možda tvoj prvi rođendan, možda drugi. Sada nešto nevezano, što će te veoma zanimati. Uspeli smo da izdamo dve sobe u stanu iznad ping-pong kluba, a na putu smo da izdamo još tri... A sada moram da odem u nabavku osnovnih potrepština. Sve poskupljuje, a nešto povremeno ne može ni da se nađe, kao na primer ananas i breskve. Ti ćeš verovatno reći kako to nije ništa bitno i po mom mišljenju potpuno si u pravu, ali mušterije žele takve stvari čak i kada je rat, a zapravo bi trebalo da budu srećni što uopšte imaju bilo šta. A sada, baka mora u krevet, baš kao i ti. Iako bih sa tobom mogla časkati satima, već je ponoć i kranje je vreme za spavanje.

Br. 3 – 16.11.1939. godine, pismo Piteru

Znaš, zlato moje malo, tvoja mamica je uvek pisala veoma zanimljiva i lepa pisma, ali ni jedno tako dopadljivo poput tvojih. Sutra ćeš navršiti pet nedelja, tvoja mama bi trebalo da uživa u svakom danu sa tobom, a ne da priželjkuje vreme samo za sebe. Odrašćeš mnogo brže no što ona to sada može i da zamisli. A kada porasteš, nadam se da će rat biti završen. I samo će ti pričati o tome, jer dečaci vole da slušaju takve priče, naročito ako nikada nisu doživeli rat... Ići ću ponovo u ambasadu, ali mislim da nema izgleda da ću dobiti vizu.

Br. 4 – 03.12.1939. godine, pismo Piteru

Ukoliko tvoja mama ne može da piše, bar bi ti mogao. Tvoja pisma mi donose mnogo radosti. Kupila sam ti slatko odelce za igranje, a ne znam kako bih ti ga mogla poslati, zbog carine i brodoloma i tako toga. Pa ću se za sada ja igrati njime... Da li tata zna da mi ovde sedimo na buretu baruta? No, ja se ponašam kao da se ništa ne dešava. Dala sam da mi sašiju malu haljinu po meri i veoma sam zadovoljna njome. Ako vidiš svoje roditelje, prenesi im moje pozdrave.

Br. 5 – 18.12.1939. godine, pismo Piteru

Moj ljubljani dečače, puno ti hvala na tvom opsežnom i predivnom pismu, koje iznova iščitavam i danju i noću. Strašna je šteta što ne možemo da se upoznamo, ti i ja, ali nadajmo se da će i to jednoga dana biti moguće.

Pa, šta misliš o brodu Graf Špe?¹ Sedela sam pored tranzistora do ponoći i ispratila sve faze. Da li razumeš zašto su potopili taj divan brod? Čekaj samo, ljudi će to podneti teško kao da im je neko pucao u glavu, ali nažalost bez prava da ispuste glas.

Br. 5a - Interludijum

Br. 6 – 11.02.1940. godine, pismo Piteru

Moj ljubljani dečače, pa zaista, prošlo je toliko mnogo od kada si mi pisao da sam već pomislila da više ne možeš da pišeš jer imaš toliko toga drugog da radiš: da se ritaš nogicama, da te cupkaju na kolenima, da halapljivo ispijaš sok od narandže i tako to. U malom ramu na mojoj natkasni nalazi se tvoja slika i neprestano gledam u nju. Volela bih da dobijem još jednu uskoro, ali verujem da to neće biti lako. Možeš li da zamisliš koliko želim da te upoznam, ali trenutno ne vidim nikakvu mogućnost da se to desi. A ukoliko se situacija bude razvijala kako pretpostavljam, to jest ako saveznici priteknu u pomoć Fincima, uđu u Švedsku, potom odande krenu protiv Rusa, a zatim kroz Poljsku i Čehoslovačku protiv Nemaca, moglo bi proći još puno vremena pre nego što rat bude okončan.

Šta će biti sa nama ovde, niko ne zna, ostaje nam samo da čekamo. Najbogatiji Holanđani kao i Nemci koji imaju novca otišli su odavde i nastavljaju da odlaze. Naravno, mi trpimo posledice iako, bar za sada, nove mušterije dolaze na njihova mesta. Ali, naprosto, troši se manje novca, i to je velika šteta. Zamisli samo, ovde ljudi piju toliko soka od narandže, a ja stalno mislim kako mama tebi ne daje dovoljno, bar ne dovoljno spram tvog apetita. Zar mama još nije primila moje pismo!? Trebalo bi da je već stiglo. Bahmanov ček još nije prošao. Mlada Rusi je navodno teško ranjena, a čujem da je doktor Flajšman preminuo u Londonu... Kupujem često po malo od svega, no gotovo da i to prevazilazi moj budžet. Da li su moja pisma Otou i baki Fani stigla? Martin ne treba da brine, svi su dobro. Danas bi tvojoj prabaki bio rođendan, ali dobro je što ne mora ovo da proživljava. Za tebe će jednog dana doći bolja vremena,

¹ *Admiral Graf Spee (Graf Špe) bio je nemački Panzerschiff ('oklopni brod') – 'džepni ratni brod' po rečima Britanske mornarice – koji je isplovio 1939. godine ka južnom Atlantiku u iščekivanju Drugog svetskog rata. Oštećen u bici kod La Plate 13.12.1939. godine, uplovio je u luku Montevideo, gde je kapetan broda, Hans Langsdorf, naredio da ga potope.*

u to sam sigurna. Ja bih takođe volela da ih doživim. Baš sam radoznala šta će biti i kako će sve ispasti, kakav će biti novi početak, kako ćemo se otarasiti svih kriminalaca. Nadam se da neki već razbijaju glave misleći o tome. Hvala bogu što ti, moj mali Englezu, nećeš imati ništa sa tim. Poljubi svoje roditelje i baku Fani i teta Resi i svog starijeg brata i ujka Martina i Gretu i, pa, sve.

Br. 7 – 05.05.1940. godine, pismo Anamariji

Situacija ne deluje bezbedno. Sigurno si svesna da je čitava država u stanju pripravnosti, o čemu samo slušamo, ali drugo ništa ne primećujemo, da je ministar održao neubedljiv govor, da je puno uglednih Holanđana uhapšeno i tako dalje. Ne možemo da ispratimo dešavanja na dnevnom nivou. Naravno, tragično je što je uzalud palo toliko žrtava za Skandinaviju.² Prenesi Hajdi da sam dobila njeno pismo i da sam ga odmah pokazala njenom ocu. Izuzetno me je zanimalo i obradovalo sve što je napisala o Piteru, toliko mi je žao što ne mogu da ga vidim, čak ni da ga čujem kako ciči na telefon. Piši mi o svakoj pojedinosti u vezi sa njim, napredovaće iz dana u dan i svaki dan će doneti nova iznenadjenja. Fotografije su veoma slatke, gledam ih iznova i iznova. Ima skoro osam meseci. Energičan i probirljiv momak... Alisa je zabrinuta da bi na nas mogla biti izvršena invazija. Kakvo je raspoloženje u Engleskoj? Ovde uglavnom nije dobro. Velika je šteta što ne mogu da dobijem vizu, inače bih došla za praznike. Pokušaću ponovo. Iako je teško i puno košta. Toliko bih volela da Hansu donesem neke cigare i Oču čizkejk i tebi poljubac i Piteru nešto lepo.

Br. 7a – 10.05.1940. godine – Interludijum

Pet dana nakon što je Loni poslala prethodno pismo, Nemačka je napala Holandiju.

Br. 8 – 26.09.1940. godine, pismo porodici

Dragi svi, sada su se navršile već dve nedelje od rođendana našeg malog dečaka i željno iščekujem da mi ushićeno opiše proslavu i saznam o poklonima koje je dobio i kako mu sve svidelo. Toliko sam bila srećna kad sam primila vaše prethodno pismo, prvo zbog samog pisma, a drugo zbog tako divnih vesti nakon mnogo vremena. Ne žalim se što ne mogu da učestvujem u dečakovom odrastanju, srećna sam što napreduje i što mu je lepo. I što njegovi roditelji toliko uživaju sa njim. Neka tako i ostane.

Br. 9 – 1940. godina, nije datirano, pismo porodici

Planiramo da u ponedeljak platimo sve zaostale kirije, ne zato što moramo, nego zato što smatramo ispravnim... Deta je dobro, redovno piše. Žao mi je što ne mogu da vidim tvoju mamicu. Mesečni promet je zapanjujuće dobar, ali nama ostaje malo od toga, pa ipak ja sam zadovoljna, imamo monopol. Poljubi našeg dečaka. Kada dođem, doneću mu bicikl, a onda on može doći ovamo sa tatom. Kako to da moja nežna devojčica ima već toliko velikog dečaka? Puno poljubaca od srca, vaša Loni

² Nemačka vojska napala je Dansku i Norvešku 09.04.1940. godine

Br. 10 – Nije datirano, verovatno oko 09.11.1940. godine, pismo Anamariji

Moje jedino, najveće blago, za nedelju dana mi je rođendan i prirodno je što mislim o vama, najdražim ljudima koji su mi ostali na svetu, dvostruko i trostruko više nego inače i da nije te jezive čežnje za vama, bila bih veoma smirena i spremna da prihvatim sve što sledi. Ali imam dosta da radim, imam puno samokontrole i trudim se da zamislim budućnost. Nadam se samo da do tada Piteru neće početi da rastu brkovi. Svakodnevno premeštam vaše slike - upravo sam Piterovu stavila ispred radija tako da je vidim u svakom momentu, a Hans i ti i Martin ste pored tate na maloj komodi. Zatim vodim računa o svenulom cveću u kancelariji, kupila sam sebi veoma jeftino sladak mali sto za pisanje jer je moja soba preplavljena knjigama, papirima i priborom za pisanje i tako provodim slobodno vreme. Toliko se raspitujem o Otou i Trudi, ali još uvek nema odgovora i ne znam da li je Džordž već sa njima. Odbijena sam i za brazilsku vizu, koja svakako ne bi imala smisla jer brodovi i onako ne plove tamo.

Br. 11 – Nije datirano, verovatno kasnije u novembru 1940. godine, pismo porodici

Ni sa kim se nisam čula, kao da živimo na pustom ostrvu. Posao je u redu i za sada nemam finansijskih briga. Mogla bih da postavim toliko pitanja, ali vi već i sami znate kakve odgovore bih volela da dobijem. Mali Piter bi trebalo uskoro ponovo da mi piše. Sve vaše slike su na bakinom šivaćem stolu pored velike stolice i svakodnevno su gozba za moje oči. Šaljem vam puno zagrljaja i poljubaca, vaša Loni.

Br. 11a – Interludijum

Br. 12 – 11.02.1941. godine, pismo Piteru

Moj dragi Piterkin, danas je rođendan tvoje prabake i u znak sećanja tetka Aka mi je donela njeno cveće, prvi đurđevak; a onda je stiglo tvoje divno pismo i ja rečima ne mogu da iskažem svoju sreću. Ranije sam zagledala svaka kolica kako bih videla da li je u njima mali dečak poput tebe, a sada gledam u svaki avion jer zamišljam kako moj mali Piter sedi u njemu i dolazi da poseti svoju baku Loni. I sada razbijam glavu razmišljajući o svim lepim stvarima koje bih mu ovde mogla pokazati. Bila bi tu pre svega čokolada sa šlagom, pa veliko parče čizkejka, pa veliki prozor sa novim zavesama koji gleda na ulicu, pa gomila velikih i malih ljudi koji prolaze peške ili kolima i svima bismo mahali i oni bi nam odmahivali i radovali se što vide mog dečaka svetle kose. Uveče, kada bismo se umorili, stavila bih svog malog dečaka u punu kadu i tu bi bio jedan brodić i krokodil koji prska vodom kada mu se pritisne stomak i dečak bi mogao potpuno sam da prska krokodilom, a potom bi obrisan i suv bosih nogu utrčao u krevet preko tepiha koji je izatkala njegova prababa i zatim bi čuo divnu priču o svojoj mami kada je bila mala devojčica. Jako željno sve to iščekujem. I ti? Tako mi je drago što je tata zadovoljan i što je mama srećna sa svoja dva momka. Neka tako i ostane. Ja lično sam dobro, još uvek poslujemo, čak poprilično, i nemamo finansijskih briga, bar ne za sada. Naravno, to podrazumeva puno posla, ali ja uživam u tome. Hugoovi imaju hiljadu planova, a nikada ih ne sprovedu u delo. Još uvek su u svojoj velikoj kući koja naravno zvrji prazna. Danas sam sredila kosu - od kada sam osedela treba joj puno nege kako bih izgledala doterano. Sutra idem kod zubara jer, nažalost, moj

most više ne stoji dobro i treba da se sredi. Ali zubar je na par koraka, tako da ću to svakako uraditi. Ima još toliko toga o čemu bih mogla da pričam i da pitam, ali ništa što bi bilo prijatno. Uostalom, o svim tim tužnim stvarima ne treba ni misliti jer se tako gubi energija potrebna za život. U tom pogledu imaš pravo. Piši mi uskoro opet, najtoplije se zahvali svim našim prijateljima za svu ljubav koju mi šalju i koja me čini toliko srećnom. I neka me ne zaborave. Grlim te i volim najviše, tvoja Loni

Br. 13 – Nepoznat datum, verovatno kasni septembar/rani oktobar 1941. godine,
pismo Anamariji

Da li si se uopšte čula sa mojim bratom Gustavom i njegovom decom? Majka im je užasno zabrinuta za sebe i za baku. Hilda, koja je ranije čuvala decu, je imala ozbiljnu operaciju u Njujorku. Osim toga, ništa drugo ne znam. Hugo vraća svakodnevno. I njima je teško, gube klijente - neke zato što tako rano zatvaraju, neke zato što su otišli, a neki više nisu među živima. Sutra bi bio rođendan mom bratu Ervinu. Toliko dugo već nije sa nama, skoro kao i vaš tata. Ali ove godine mislim o tvom rođendanu, iako nisam pisala na vreme, ali ti to svakako znaš. Šaljem ljubav mom Hansu, poljubi našeg dečaka, ljubim i sve druge drage ljude i šaljem pregršt zagrljaja i poljubaca tebi sa toliko ljubavi koliko ne možeš ni da zamisliš! Tvoja Loni

No. 14 – 01.10.1941. godine, pismo gospodinu Bahmanu (u Švajcarskoj)

Dragi gospodine Bahman, puno Vam hvala na ljubaznom pismu koje mi je pričinilo toliko zadovoljstva, a iz kog sam saznala da su moja deca dobro. Ako znam da su dobro, mogu da budem hrabra i idem uzdignute glave. Primila sam pisma od Trudi i Džordža sa potresnim vestima o smrti baka Fani koja je preminula pre rođendana našeg malog dečaka i to me je jako rastužilo. Jedino što me teši je da je uprkos svim svojim brigama kvalitetno provela nekoliko godina sa svojom decom. I sebi bih poželela takvu nežnu smrt u okruženju porodice nakon dugog i srećnog života. Što se mene tiče, ja sam dobro - jedino što strašno patim za najmilijima i teško mi je da se nosim sa tim. Moja tetka redovno piše, živi u svojoj staroj kući i ima sve što joj je potrebno za život, čak je malo i uštedela. Ja lično imam puno da radim, posao još uvek ide dobro, iako, zbog izmenjenih okolnosti, mnogo više toga treba posvršavati nego što je to bio slučaj ranije, no nadam se da ću moći da nastavim. Mali dugovi su uglavnom otplaćeni uprkos ozbiljnim teškoćama koje smo iskusili prošlog leta. Nažalost, ništa nisam uštedela, ali ispunjavam svoje obaveze. Dobro izgledam, malo sam omršavila, ali imam sve što mi je potrebno. Jedino sam tanka sa cipelama, a ako se situacija jako pogorša nosiću kloppe kao i ostali. Izuzetno zadovoljstvo mi pričinjava fotografija našeg malog dečaka koja stoji pored mene na bakinom šivaćem stolu, a tamo se nalazi sve što mi je potrebno za pisanje i hvatanje beležaka. Svaki put kada podignem pogled, posmatram ga dok jede hleb, bere cveće i jako podseća na svoju mamu.

Br. 15 – 06.01.1942. godine, razglednica adresirana na Hansa Bahmana

Najtopliji pozdravi Vama i deci. Prošlo je toliko mnogo od kada sam dobila bilo kakve vesti i zabrinuta sam da li ste svi dobro. Molim vas, odgovorite mi da li je sa vama sve kako želim da bude i kako se nadam da jeste. Ja sam dobro, puno radim i posao ide. Jedino mi falj da čujem da su deca dobro. Najlepše želje za Novu godinu i Anamarijin rođendan. Zauvek vaša, Loni Rabl

Br. 15a – Interludijum

No. 16 – 30.12.1943. godine, poslato iz tranzitnog logora Vesterbork
Jozefu Blumu

Nadam se da je sve u redu i da ste dobro. Jako sam zabrinuta za svoju braću i sestre.³ Ja sam dobro i trenutno sam zdrava, nadam se da neću dobiti napad, iako sa ovom bolešću čovek nikada ne zna. Da li možeš da se raspitaš je li moguće poslati odeću bez etikete? Ako jeste, značila bi mi crna vunena haljina koju ste ponudili i svileni kostim, oba sa belim kragnama, jer bi mi mogli zatrebati. Dobro bi mi došao i kofer. Osim toga, sve sam dobila, uključujući i rukavice. Sve je u redu. Puno ljubavi, vaša Loni

No. 17 – 23.02.1944. godine, poslato iz tranzitnog logora Vesterbork
Jozefu Blumu

Dragi moji, moje prvo javljanje danas i verovatno poslednje za neko vreme, moja adresa će biti Terezijenzat i iskreno vas molim da nastavite da mi šaljete pakete i novac, kao što ste ranije obećali. Molim vas, prenesite ovo Lisji i Ludvigu, kao i mom doktoru. Nisam se čula sa braćom i sestrama, nadam se da vi imate neke vesti. Zabrinuta sam za njih. Značila bi mi i crna vunena haljina, ali ništa nije stiglo. Imam Akino pismo koje je napisala pre nego što je otišla, ali nisam uspela da ga pošaljem. Dala sam joj sve što mi je ostalo i ona je zamolila da mi vi nadoknadite troškove. Pišite mi čim stignete, znate kako možete ovo da proverite. Još jednom, hvala unapred i unazad, nastavite da mislite na vašu Loni koja vas sve jako voli.

Schlaf Kindlein, schlaf Kindlein, d'Äuglein mach zu,
Schlaf Kindlein süß Kindlein, geh nun zur Ruh.

³ U originalu na nemačkom 'die Geschwister'. Odnosi se nas braću i sestre njenog pokojnog muža koji je bio najstariji od sedamnaestoro dece. Od Loninih braće i sestara, samo su Aka i Gustav bili živi posle 20-ih godina XX veka.

BIOGRAFIJE

Kompozitor i dirigent **Ronald Korp** je osnivač i umetnički direktor Novog londonskog orkestra i Novog londonskog dečijeg hora, a takođe je i muzički direktor Londonskog hora i Horskog društva Haggejt. Sa Novim londonskim orkestrom je snimio veliki broj nagrađivanih CD izdanja za izdavačku kuću Hyperion, a snimao je i za Dutton i Stone Records. Njegov široki opus uključuje kantate *I tada se začuše sve trube*, *Laudamus*, *Merina pesma*, *Adonai Echad*, *Nova pesma*, *Pas nebeski*, kao i dela za hor bez pratnje (*Damapada* i *Stvari koje nisam rekao*). Njegove instrumentalne kompozicije obuhvataju tri simfonije, dva koncerta za klavir i koncerte za violončelo i flautu, tri gudačka kvarteta (prvi nosi naziv *Droplja*) i klarinetski kvintet (*Krohol*). Komponovao je i operu za dečije glasove *Ledena planina*. Napisao je preko sto pesama, a poslednji ciklusi uključuju *Pesme starijih sestara*, *Polja palih*, *Zora na reci*

Somi, *Lonina pisma* – izvedena u Velikoj Britaniji i Nemačkoj. Veliki broj njegovih radova snimljeni su kao CD izdanja. Ogromno znanje i iskustvo u vođenju hora pretečilo je u knjigu *Priručnik horskom pevaču*. Nosilac je počasnog odlikovanja Reda britanske imperije, koje mu je dodeljeno 2012. godine.

Jelena Končar - mecosopran,
Prvakinja opere Srpskog narodnog pozorišta u Novom Sadu, jedna je od najistaknutijih operских pevačica mlađe generacije u Srbiji. Diplomirala je na Fakultetu muzičke umetnosti u Beogradu, u klasi naše renomirane operске umetnice, prof. Radmile Bakočević.

Dobitnica je stipendija iz fonda Melanije Bugarinović za perspektivnog mladog pevača, Anite Mezetove za najuspešnijeg diplomiranog studenta na katedri za solo pevanje kao i stipendije iz fonda Biserke Cvejić za najvišu prosečnu ocenu tokom studija.

Na operskoj sceni debitovala je još kao student. Od tada je ostvarila mnoge uloge u operama: Rosina (*Seviljski berberin*), Pepeljuga (*Pepeljuga*), Karmen (*Karmen*), Amneris (*Aida*), Adalgisa (*Norma*), Romeo (*I Capuleti e i Montecchi*), Jovanka Orleanka (*Jovanka Orleanka*), Elvira (*Don Giovanni*), Dorabella (*Così fan tutte*), Silva (*Die Csardasfürstin*), Suzuki (*Madam Baterflaj*), Polina (*Pikova dama*), Nicklausse (*Hofmanove priče*), Fenena (*Nabucco*) Maddalena (*Rigoletto*), Flora (*Traviata*), Lola (*Cavaleria rusticana*).

Njena internacionalna karijera počela je kada je dobila stipendiju CEE Muzik teatra iz Beča. U njihovoj produkciji *Figarove ženidbe* (Marselina) je gostovala u Nacionalnom teatru u Bukureštu i Temišvaru.

U Narodnom gledališću u Mariboru je debitovala sa ulogom Rozine u *Seviljskom berberinu* i tokom sezone nastupa kao gostujući solista.

Tokom dve sezone (2010/11 i 2011/12) nastupala je u operi *Karmen* na Segedinskom letnjem festivalu na otvorenom.

Od 2009. do 2011. godine pohađala je specijalističke studije na Konzervatorijumu u Gracu, odsek za operu u klasi prof. Joane Borovske-Isser.

Godine 2012. nastupala je u operi *Don Đovani* (Elvira) u brojnim teatrima širom Nemačke kao gost ansambla Opera Nationala Timisoara.

Pohađala je brojne master klasove od kojih se posebno izdvajaju master klasa sa Ileanom Kotrubaš, Bernd Vajklom i Šahimardanom Abilovim. Kao zapažen polaznik master klasa sa Šahimardanom Abilovim, dobija poziv za jednomesečno usavršavanje na Nacionalnom konzervatorijumu "Kurmangazi" u Alma-Ati, Kazahstan.

Tokom usavršavanja održala je resital na Nacionalnom konzervatorijumu (Alma - Ata), kao i koncert sa Pavlodarskom filharmonijom (Pavlodar).

Na operskom takmičenju Armel u Segedinu (Mađarska) osvojila je nagradu za najboljeg ženskog izvođača za 2013. godinu tumačeći ulogu gospođice N. N. (Posljednji ljetni cvijet- Z. Juranić). Kao pobjednica na ovom festivalu učestvovala je na Novogodišnjem koncertu u Viktorija holu u Ženevi (Švajcarska).

U februaru 2015. godine je debitovala u ulozi Karmen u Državnom teatru opere i baleta Krasnojarsk, Rusija. U istoj ulozi je nastupala u Državnom teatru opere i baleta u Alma-Ati, Kazahstan, otvorivši sezonu 2015/2016.

Nakon 14 uspješnih sezona, velikog profesionalnog napretka i brojnih zapaženih nastupa van granica naše zemlje, dobila je status Prvakinje opere Srpskog narodnog pozorišta.

Pored operskog izrazito neguje koncertno i oratorijumsko pevanje. Održavala je koncerte po zemlji i inostranstvu izvodeći dela Baha, Mocarta, Hajdna, Vivaldija, Bruknera, Betovena itd.

Izvodila je cikluse pesama kompozitora Šumana, Šuberta, Čajkovskog, Rahmanjinova, Ravela, Debisija, Forea, De Falje, Obradorsa, Bramsa itd.

Nastupala je sa najboljim ansamblima u zemlji kao što su Beogradska filharmonija, Simfonijski orkestar RTS-a, Gudačima Sv. Đorđa, Ars Operom i mnogim drugim kamernim ansamblima. Sarađivala je sa dirigentima kao što su Mladen Jagušt, Uroš Lajovic, Imre Toplak, Željka Milanović, Aleksandar Kojić, Zoran Juranić (Hrvatska), Jon Janku (Rumunija), David Crescenzi (Italija), Simon Robinson (Slovenija), Mihaela Silvia Rosca (Rumunija), Gergely Kesselyak (Mađarska), Bolat Rahimžanov (Kazahstan), Gianluca Marcano (Italija), Gianluca Martinenghi (Italija), Andrea Solinas (Italija) i drugi.

GUDAČKI KVARTET TAJJ

Ansambel je formiran 1997. godine u Novom Sadu. Od osnivanja do danas deluje u nepromenjenom sastavu: **Aleksandra Krčmar Čulibrk** (prva violina), **Jovanka Mazalica** (druga violina), **Jelena Filipović** (viola) i **Timea Kalmar** (violončelo). Potekle iz iste gudačke, odnosno kvartetske škole, umetnice su vremenom stekle neprocenjivo iskustvo, postepeno pronalazeći sopstveni interpretativni izraz. Uz predani samostalni rad učile su i od istaknutih umetnika na brojnim majstorskim kursovima (članova gudačkih kvarteta „Amadeus“, „Alban Berg“, „Bartók“, „Mediči“, „Janaček“, „Smetana“ i drugih uglednih muzičara) da bi magistarske studije kamerne muzike na Fakultetu muzičke umetnosti u Beogradu završile u klasi prof. Ladislava Mezeija.

Članice Gudačkog kvarteta „TAJJ“ trenutno su apsolvirale doktorske studije na Akademiji umetnosti u Novom Sadu, u klasi profesora Ištvana Varge (Budimpešta), na kojima isključivo izučavaju muziku XX i XXI veka. Znanje i iskustvo koje su sabrale u oblasti kamerne muzike tri članice sastava danas prenose na svoje studente na Akademiji umetnosti u Novom Sadu, gde su profesorke na Katedri za kamernu muziku, dok je Jovanka Mazalica na poziciji vođe drugih violina u Orkestru Opere Srpskog narodnog pozorišta. Protekle dve decenije „TAJJ“ je nastupao više stotina puta na koncertima i festivalima u zemlji i inostranstvu (od Hrvatske i Italije, preko Francuske, Nemačke i Holandije, do skandinavskih zemalja), a takođe bio je i gostujući ansambel nekoliko međunarodnih takmičenja.

Uključuje se i u veće kamerne formacije, te s velikim zadovoljstvom saraduje s najrazličijim solistima. „TAJJ“ često i rado izlazi iz klasičnog repertoara za gudački kvartet, izvodeći s velikim uspehom ostvarenja savremenih autora, od kojih su mnogi, posvetili svoja dela upravo ovom sastavu. Kvartet je do sada snimio preko deset samostalnih kompakt-diskova. Zahvaljujući visokom profesionalno-umetničkom radu, koji traje preko dve decenije, Gudački kvartet „TAJJ“ danas zauzima poziciju jednog od vodećih kamernih ansambala u regionu, od početka pokazujući težnju za podređivanjem individualnih osobenosti zajedničkom idealu o jedinstvenosti i stopljenosti kvartetskog zvuka.

Biografiju napisao: Hammer Piano Festival

DINA ŠUKLAR VIZEKI (WIESIKE)

okarakterisana kao "bogata ličnost u malom višestruke darovitosti i odlučne sabranosti" od strane žirija još na Prvom pijanističkom takmičenju (Novi Sad, 1992.) na kojem prvi put nastupila kao takmičar i bila pobjednica u svojoj kategoriji, profesionalno se razvijala upravo u skladu sa ovim odrednicama, posvećujući sebe sa jednakim entuzijazmom izvođačkoj, pedagoškoj i organizacionoj delatnosti.

Rođena je u Novom Sadu. Kao desetogodišnja devojčica debitovala je sa orkestrom Kamerata akademika u novosadskoj Sinagogi i iste godine upisala pripremne studije klavira za mlade talente (takozvana nulta godina studija) pri Akademiji umetnosti u Novom Sadu. Završila je osnovnu i srednju Muzičku školu „Isidor Bajić“, gde su joj profesorke klavira bile Ivana Branovački i Milena Apić.

Diplomirala je na Akademiji umetnosti u Novom Sadu u klasi profesora Doriana Leljaka, a magistrirala na Univerzitetu u Sirakuzi (Njujork, SAD) u klasi profesora Vei – Ji Janga. U toku studija dodeljene su joj najznačajnije nagrade ovih univerziteta (više nagrada Univerziteta u Novom Sadu, nagradu Ajrin Kruker (Irene Crooker) za izuzetna postignuća u pijanističkom izvođaštvu, Hira Ponča (Hira Poncha) memorijalnu nagradu za izuzetne rezultate u oblasti muzičke umetnosti, Artur Poister (Arthur Poister) nagrada i druge).

Tokom školovanja osvojila je najviše nagrade na svim domaćim i međunarodnim pijanističkim takmičenjima u zemlji (Međunarodno takmičenje Dunav-Donau-Danube, EPTA Šopen takmičenje, više nagrada na Takmičenju mladih pijanista Jugoslavije i dr.). Izabrana je među deset najboljih učesnika svih edicija EPTA-inih (Evropsko udruženje klavirskih pedagoga) majstorskih škola u Subotici, a povodom toga je njeno izvođenje uvršteno je u EPTA-ino CD izdanje. Bila je izabrana da kao jedan od laureata pijanističkih takmičenja nastupi sa orkestrom Novosadski solisti na otvaranju prvog Memorijala „Isidor Bajić“. Usavršavala se na majstorskim kursevima u zemlji i u inostranstvu (Italija, Izrael i SAD) kod profesora Arbo Valdme, Rite Kinke, Jegora Čugajeva, Arie Vardija, Emanuela Krasovskog, Konstantina Boginoa, Pnine Zalcman, Frederika Čiua i drugih.

Od 2000. godine bavi se pedagoškim radom, isprva kao demonstrator na katedri za klavir Akademije umetnosti u Novom Sadu, potom kao asistent na Setnor školi muzike Univerziteta u Sirakuzi (Njujork, SAD), a od povratka u zemlju bila je zaposlena kao profesor klavira i čitanja s lista u Muzičkoj školi „Isidor Bajić“ u Novom Sadu preko 17 godina. U više navrata bila je asistent na majstorskim školama klavira koje je vodio profesor Dorian Leljak.

Njeni učenici osvojili su preko 70 nagrada na pijanističkim takmičenjima, uključujući i najviše nagrade na gotovo svim najprestižnijim takmičenjima u zemlji. Dodeljene su joj brojne zahvalnice i priznanja za doprinos klavirskoj pedagogiji, učestvovala je u radu žirija na domaćim takmičenjima, a od samog osnivanja takmičenja Memorijal „Isidor Bajić“ bila je angažovana u njegovoj organizaciji. Bila je jedan od inicijatora i koordinatora razmene učenika i profesora između Muzičke škole „Isidor Bajić“, Gudenaf koledža (London, Velika Britanija) i Norič muzičke asocijacije (Norič, Velika Britanija) u kojoj je tokom niza godina učestvovalo preko stotinu učesnika iz Srbije, Engleske i Austrije, a ovi projekti, koji su kulminirali osnivanjem internacionalnog omladinskog orkestra „Triorka“ finansijski su podržani od strane gradova Novog Sada i Noriča, kao i Fonda za kulturu Evropske unije.

Dina Šuklar Vizeki je zajedno sa Milenom Apić autor udžbenika za osnovno muzičko opismenjavanje „Muzička naučilica“ koji je ocenjen kao „jedno od najlepših dostignuća naše klavirske pedagogije“ (Rita Kinka, Akademija umetnosti, Novi Sad), „predivno jedinstven i efikasan udžbenik“ (Dr. Marija Kotica, Ridžents koledž, London, Engleska) i “knjiga kakvu bih želeo da sam imao kao dete” (Nikolas Roth, DMA, Drejk univerzitet, De Moin, SAD), kao i seminarā stručnog usavršavanja akreditovanih od strane ZUOV-a, koji su realizovani u svim većim muzičkim školama i obrazovnim centrima u zemlji. Redovni je predavač na raznim strukovnim konferencijama (Svetska pijanistička konferencija, Evropska konferencija EPTA-e, Multidisciplinarna istraživanja u muzičkoj pedagogiji (Otava, Kanada) i drugim). Tokom niza godina bila je angažovana od strane ABRSM-a (Udruženje kraljevskih škola Velike Britanije) i vodila seminare tokom kojih je edukovano više desetina profesora iz regiona koji su postali licencirani instruktori prvog nivoa ABRSM-a. Od januara 2007. angažovan je kao procesuator diploma i instruktor u predstavništvu Udruženja kraljevskih muzičkih škola (ABRSM) za jugoistočnu Evropu sa sedištem u Novom Sadu.

Članica je dua “Impulsio” i kvarteta “Univerzo”. Sa ovim i drugim ansamblima izvela je premijerno veći broj kompozicija domaćih i stranih autora u zemlji i u inostranstvu. Nastupala je u Srbiji, Sloveniji, Makedoniji, Italiji, Austriji, Švajcarskoj, Engleskoj, Izraelu i SAD-u. Ostvarila je trajne snimke za RTV Novi Sad, RTV Beograd, Fonogramsku arhivu u Beču i snimala za emisije ozbiljne muzike u produkciji ovih televizijskih kuća. Zaposlena je kao stručni saradnik-korepetitor na Akademiji umetnosti u Novom Sadu.

Pokrovitelj: Jevrejska opština Beograd

Organizator: Jevrejska opština Beograd

Libreto: Ronald Corp na osnovu pisama Lony
Rabl Fraenkel

Tesktovi: priredila Dina Šuklar Wiesike na osnovu
tekstova MacGregor Knox i Sue Fox

Prevod: Dina Šuklar Wiesike i Gorana Miškov

Lektori: Gorana Miškov i Dušanka Miškov

Vizuelni sadržaj: Marina Adamov Stojadinović,
Nebojša Stojadinović, Jan Audio

Dizajn: Oliver Augustinov

